

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЄВРОПЕЙСЬКИХ РИНКАХ

Тези підготовлено в рамках проекту: "Соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення Росії на розвиток ЄС та України: сприяння співпраці в дослідженнях через створення цифрової платформи". Цей проект отримав фінансування через проект EURIZON, який фінансується Європейським Союзом за грантовою угодою № 871072.

У сучасному українському суспільстві велика увага приділяється впливу політичної влади на його розвиток. Політична стабільність забезпечує прогнозованість та безпеку для бізнесу. В умовах стабільного політичного клімату інвестори впевненіше вкладають кошти, а підприємства можуть довгостроково планувати свою діяльність. Політична криза, яка відчутна в країні, свідчить про неефективність та короткозорість дій політичних сил. Незважаючи на значний потенціал, уряд не вдається раціонально використовувати його для забезпечення стабільного та конкурентоспроможного розвитку країни. Це призвело до серйозних проблем, включаючи економічний занепад, втрату кваліфікованих кадрів та руйнування сільських громад. Відсутність чіткої стратегії розвитку, яка б передавалася від уряду до уряду, ускладнює ситуацію ще більше [1].

Для дослідження факторів, що впливають на політичну стабільність України, було створено регресійну модель. Дана модель досліджує вплив таких чинників, як свобода преси та державний борг.

Таблиця 1

Дані для регресійної моделі політичної стабільності України

	Індекс свободи преси	Індекс політичної стабільності	Державний борг, % від ВВП
2011	54	-0,0704314634	36,9
2012	54	-0,0922749043	37,5
2013	63,21	-0,7772849798	40,5
2014	63,07	-2,020833492	70,3
2015	60,09	-1,95953238	79,3
2016	67,07	-1,853331924	79,5
2017	66,81	-1,86741674	71,6
2018	68,84	-1,872089386	60,4
2019	67,54	-1,428326726	50,6
2020	67,48	-1,16391623	60,5
2021	67,04	-1,126953006	48,9
2022	55,76	-1,997604966	78,4

Створено автором на основі даних [2], [3], [4]

Отже, модель має вигляд:

$$PS = \alpha + \beta_1 PF + \beta_2 GD + \varepsilon \quad (1),$$

де PS – політична стабільність (Political Stability),

PF – свобода преси (Press Freedom),

GD – державний борг (Governmental Debt).

Дана модель була оцінена на підставі річних статистичних даних України за період з 2011 по 2022 рік. Оцінка моделі за допомогою методу найменших квадратів дала наступні результати:

$$PS=3.11-0.0364*GD - 0.0365*PF \quad (2).$$

Кількість спостережень – 12.

Більш детально розглянути модель можна нижче у табл. 2.

Таблиця 2

**Регресійна модель факторів впливу на політичну стабільність України
з 2011 по 2022 рр.**

Модель	Бета	Стандартна помилка	t	Значимість
Константа	3,11412	0,876551	3,553	0,0062 ***
Державний борг	-0,0364304	0,00488880	-7,452	3,88e-05 ***
Свобода преси	-0,0365256	0,0143228	-2,550	0,0312 **

Джерело: створено автором на основі даних [Таблиця 1].

Адекватність моделі показана:

1) Два коефіцієнти з 1% значимості (***) та один коефіцієнт з 5% значимості (**), що підтверджує їх важливість у регресійній моделі;

2) $R^2= 0,895$ (89,5%). Це означає, що модель пояснює на 89,5% варіації політичної стабільності.

Перевірки на колінеарність, гомоскедастичність, лінійність та нормальність вказали на такі результати.

Фактори інфляції дисперсії: державний борг – 1,070; свобода преси – 1,070.

Так як всі показники <10 , то можна зробити висновок, що колінеарності не спостерігається.

При перевірці на гомоскедастичність, було виявлено значення LM, яке дорівнювало 4,5576, і p-value 0,472; $LM > p\text{-value}$, що вказує на відсутність гетероскедастичності та присутність гомоскедастичності.

При перевірці моделі на лінійність, значення «Mean» дорівнювало -6.-137e-016, Так як воно наближене до нуля, це означає, що залежність лінійна. Під час перевірки на нормальність коефіцієнт бета та коефіцієнт Стьюдента дорівнювали нулю, припущення про нормальність підтвердилося, залишки нормально розподілені.

Отже, результати регресійної моделі свідчать про те, що державний борг має негативний вплив на політичну стабільність, і цей вплив є статистично значущим. Вплив свободи преси на політичну стабільність також є негативним, хоч його статистична значущість трохи слабша.

Свобода преси та свобода слова є важливими складовими демократичного суспільства, які гарантуються Конституцією та законодавством України. Незважаючи на конституційні та законодавчі гарантії, в Україні мають місце порушення свободи преси. Це включає залякування, фізичні напади, викрадення та навіть вбивства журналістів. Політична збалансованість у засобах масової інформації є важливою для забезпечення об'єктивності та достовірності інформації. Однак, у деяких випадках медіа можуть бути спрямовані на лобіювання інтересів конкретних політичних сил. Незважаючи на існуючі законодавчі гарантії, практика захисту свободи преси не завжди відповідає нормам та принципам. Це може вимагати подальших зусиль у забезпеченні дієвого захисту журналістів та свободи слова в Україні [5].

Але при цьому, як зазначено в регресійній моделі, свобода преси негативно впливає на політичну стабільність. Якщо засоби масової інформації не дотримуються принципів об'єктивності та збалансованості, вони можуть поширювати односторонню або

викривлену інформацію, що призводить до перекручення суспільної думки і створює розбіжності серед громадян. При відсутності стандартів етики та професіоналізму поширюються фейкові новини, спекуляцій та маніпуляцій, що особливо актуально у воєнний час. Це, у свою чергу, може породжувати недовіру до уряду, політичних інститутів та процесів, що загрожує стабільності політичної системи. А інколи свобода преси використовується з метою лобіювання особистих або корпоративних інтересів і створює атмосферу недовіри та конфліктів між різними політичними силами та групами громадян, і це, в свою чергу, породжує корупцію.

Саме тому необхідно забезпечити баланс між свободою преси та відповідальністю перед суспільством, щоб зберегти політичну стабільність та демократичні цінності.

Політична стабільність в Україні є складною проблемою, пов'язаною з декількома факторами, включаючи державний борг та свободу преси. Свобода преси та свобода слова є важливими аспектами демократії, але їх негативний вплив на стабільність вказує на необхідність балансу між цими свободами та відповідальністю перед суспільством. Важливо, щоб засоби масової інформації дотримувалися принципів об'єктивності та збалансованості, щоб уникнути поширення однобічної або викривленої інформації, що може створити недовіру та конфлікти в суспільстві. Також необхідно ефективно управляти державним боргом та розробляти чіткі стратегії розвитку для забезпечення стабільного та конкурентоспроможного розвитку країни. Політична криза негативно відображається на конкурентоспроможності українських підприємств і є одним з негативних факторів які стримують розвиток підприємництва в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. S. Bereziuk, L. Pronko, O. Samborska. The Phenomenon of Political Power in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2020, 9, 2, С. 488-500. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1043/1033>
2. World Press Freedom Index. *Reporters Without Borders*: веб-сайт. URL: <https://rsf.org/en/index>
3. Державний борг України. Міжнародний валютний фонд: веб-сайт. URL: <https://www.imf.org/en>
4. Індекс політичної стабільності України. Всесвітній банк: веб-сайт. URL: <https://www.worldbank.org/en>
5. Ю. Васьківський. Сучасний стан рівня свободи преси в Україні очима медіаекспертів. *Актуальні проблеми сучасного журналістикознавства*: зб. мат. зв. наук. конф. Львів, 2022. С. 8-12. URL: <https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Zbirnyk-tez-zvitnoi-konferentsii-za-2021-rik.pdf#page=8>

*к.е.н., доц. Пічугіна Ю. В., Трохимчук К. В.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

ВПЛИВ КАПІТАЛУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РОСІЇ

Повномасштабне вторгнення Росії значною мірою вплинуло на розвиток фінансових структур України. Питання фінансової стабільності та економічної сталості країни залишається досить важливою та чутливою темою для обговорення не тільки на політичних засадах всередині країни, але й навіть на міжнародному рівні. Україна є відносно молодою країною, що розвивається та досить активно проявляла себе на міжнародній арені та в світовій торгівлі, проте після початку подій 24 лютого економіка країни ризикувала опинитися в стані дефолту. Тому наразі досить актуальним є розгляд поточних фінансових показників країни задля повного розуміння, якої шкоди завдало повномасштабне вторгнення Росії економіці України.